

KOTIMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV INHEMSK LITTERATUR

Itsenäisen Suomen ulkopoliittikan alkutaival. Toimituskunta: Eino Jutikkala, Arvi Korhonen ja L. A. Puntila. Toimittaja: Päiviö Tommila. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo 1962. 240 sivua.

Suomen ulkopoliittikkaan kohdistunut sekä historiallinen että valtio-opillinen tutkimus on tähän asti ollut suhteellisen vähäistä. Jos muistelmateokset jätetään huomioonottamatta, tutkimukset ovat keskittyneet ulkopoliittikkamme historian näkyvimpiin vaiheisiin, itsenäistymiseen ja toisen maailmansodan aikaan. Sen sijaan sekä 1920- ja 1930-lukujen että toisen maailmansodan jälkeisen ulkopoliittikkamme ongelmat ovat syystä tai toisesta vetäneet vain suhteellisen heikosti tutkijoita puoleensa. Tämä on toisaalta saattanut vaikeuttaa noihin näkyvimpiin vaiheisiin, esimerkiksi Suomen toiseen maailmansotaan liittyneeseen ulkopoliittikkaan, kohdistunutta tutkimusta ja toisaalta johtaa nykyyhetkenkin ulkopoliittikkamme tulkintaan vain mainittujen eniten selvitystä saaneiden kohokohtien antamien kokemusten valossa. Muun muassa näiden perustutkimuksen puutteesta aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on tullut tarpeelliseksi täyttää — vaikkapa väliaikaisestikin — olemassaolevat aukot. Tätä näkökohtaa onkin korostettu äskettäin Historian ystävien liiton »Historian aitta»-nimisessä sarjassa XV osana ilmestyneen *Itsenäisen Suomen ulkopoliittikan alkutaival* -teoksen alkusanoissa.

Itsenäisen Suomen ulkopoliitiikan alkutaival on saanut kuvaajikseen joukon historian-tutkimuksemme parhaita asiantuntijoita. Toimituskuntaan ovat kuuluneet professorit Eino Jutikkala, Arvi Korhonen ja L. A. Puntila. Teoksen toimitustyöstä on vastannut dosentti Päiviö Tommila. Kirjoittajia on yhteensä kymmenen. Teokseen sisältyviä tutkielmia on kuitenkin yksitoista, sillä valtiotieteen tohtoriksi viime vuonna väitelleen Mauno Jääskeläisen työvauhti on riittänyt kahden luvun, »Suomen suhteet Neuvosto-Venäjään itsenäisyysjulistuksesta Tarton rauhaan» ja »Suomen suhteet Neuvostoliittoon Tarton rauhasta pohjoismaisen suuntauksen omaksumiseen», aikaansaamiseen. Idänpoliitikkamme liittyy läheisesti myös Henrik Schaumanin laajahko tutkielma reu-navaltiopoliitikkasta. Saksan ja Suomen suhteita ovat käsitelleet Yrjö Nurmio itsenäis-tymisestä vuoden 1918 loppuun ja Jaako Ilvessalo tästä edelleen aina ulkopoliitikkamme alkutaipaleen päätepisteeseen, toiseen maailmansotaan asti. Länsivaltojen osuudeksi on tullut myös kaksi artikkelia, Heikki Impolan »Suhteiden solmiminen länsivaltoihin ja Pariisin rauhankonferenssi» sekä Kullervo Killisen »Suomi ja länsivaltat maailmansotien välisenä aikana». Suhteitamme Pohjoismaihin käsitellään Ragnar Numelinin Ahvenan-maan-kysymystä koskeneessa kirjoituksessa sekä Hans R. Wasastjernan tutkielmassa »Pohjoismainen suuntaus ja suunniteltu yhteistoiminta Ruotsin kanssa». Bengt Broms on kirjoittanut puolueettomuuskysymyksestä ja Suomesta Kansainliitossa. Lopuksi L. A. Puntila on kokoavin ajatuksenkuului selvittänyt joutumistamme suurvaltapolitiikan pyör-teissä talvisotaan.

Harvoin useista artikkeleista koostuva teos on laadultaan tasainen. Tätä ei voida sanoa nyt esiteltävänä olevan teoksenkaan kohdalla. Kirjoittajien perehtyneisyyden aste käsittelemiänsä kysymyksiin on selvästi — ja ymmärrettävästi — vaihdellut. Monista tutkimuskohteista on ollut runsaasti aineistoa saatavilla, kun taas toisten kohdalla on sekä ensisijaisen lähdeaineiston että julkaistujen tutkimusten puute ollut erittäin suuri. Eräät teoksen artikkeleista ovat syntyneet syvällisen ja pitkäaikaisen tutkimustyön osa-tuloksina. Näiden taso on luonnollisesti korkea. Myös tyyliänsä puolesta kirjoitukset poikkeavat melkoisesti toisistaan. Suurin osa kirjoittajista on pitäytynyt traditionaali-seen ja asiapitoiseen, mutta lukijan kannalta tavanomaista suurempaa henkistä vireyttä vaativaan oppineeseen tyyliin. Myönteisen poikkeuksen tästä tieteenharjoittajiamme yleensäkin rasittavasta kirjoittamiskaavasta muodostaa Hans R. Wasastjernan artikkeli, jossa joustavan, hieman ironisen kielenkäytön avulla pidetään lukijan kiinnostus jat-kuvasti valppaana aiheen käsittelyn asiallisuuden siitä lainkaan kärsimättä.

Itsenäisen Suomen ulkopoliitiikan alkutaipaleesta annettava kuva jäisi puutteelliseksi, jos ei todettaisi, että sen lopussa on katsaus käytettyihin lähteisiin, joka samalla muo-dostaa katsauksen tällä hetkellä käytössä oleviin lähteisiin. Täten se on sovelias apu-väline niille yhä lukuisammille tutkijoille, jotka suuntaavat yksityiskohtaisen kiinnos-tuksensa teoksessa esilletulleisiin ulkopoliitikkamme historian ongelmiin. Näille tut-kijoille lienee hyötyä myös huolella laaditusta henkilöhakemistosta.

Itsenäisen Suomen ulkopoliitiikan alkutaipaleeseen perehtyminen on tarpeellista sekä ulkopoliitikkamme tutkijoille että siitä muuten kiinnostuneille. Se antaa vankan taustan sekä toisen maailmansodan aikaisen että sen jälkeisenkin politiikkamme ymmärtämiselle. Monet kohdat sen sisällössä saattavat tutkimuksen syventyessä tulla tarkistetuiksi, kuten lienee aina laita nykyhistorian ollessa kyseessä, mutta se ei vähennä teoksen tämän-hetkistä tarpeellisuutta ja käyttökelpoisuutta. Olisikohan liian rohkeata toivoa, että vastaavankaltainen teos ulkopoliitikkamme myöhemmistä taipaleista aina nykypäiviin asti saataisiin lähitulevaisuudessa toimitetuksi? Myös sellaisen tarve on suuri.

Risto Hyvärinen